

Валентина
Полішкевич

Аліса

*Присвячується усім українським дітям,
які загинули, були скалічені
фізично та морально,
позбавлені сім'ї, домівки,
та які змушені були дорослішати
дуже швидко...*

ГЛАВА 1

Мене звуть Аліса. Мені дванадцять років. Я живу в російськомовному місті в Україні. Сьогодні двадцять перший день. Майже весь час я сама. Маму я бачу рідко — вона багато працює. Тата забрали ще на другий день. Як каже мама, його не могли не забрати, він же відмінний фахівець. Це додає надії, що з ним все буде добре.

Оскільки школа не працює, а всі мої друзі також сидять вдома, то з нудьги мені доводиться чимось займатися. Нам, звичайно, вчителька висилає завдання для самостійної роботи, але, якщо чесно, нічого не хочеться вчити або робити. Я обіцяла дві речі мамі, поки її немає вдома: не сидіти довго в телефоні та не виходити на вулицю. І найголовніше правило, яке я повинна дотримувати, і яке вона постійно повторює — під час сирени лізти у підвал. І хоча я дуже люблю свою маму, але мені важко все це виконувати.

Ми з друзями з класу недавно створили чат. Там ми і спілкуємося, навіть вночі, коли страшно.

На вулицю я все одно виходжу просто тому, що мені вдома дуже нудно. Так я можу хоча б іноді бачити людей.

Підвал... я не дуже люблю це місце. Зовсім не люблю. Але нам пощастило, що у нас перший поверх і є свій підвал. Решта мешканців нашого будинку спускаються у підвал в під'їзді або йдуть в найближче бомбосховище, чи користуються правилом «двох стін». А дехто взагалі нікуди не йде і залишається у тому місці ж, де їх застала сирена. Мама називає їх втомленими від життя або «пофігістами»

Оскільки я виходжу гуляти майже щодня, то звук сирени часом знаходить мене на вулиці. Спочатку я губилась і не знала, куди йти чи бігти, стоячи посередині вулиці. Потім я просто вирішила продовжувати йти у заданому напрямку, хоч це не дуже розумно. І ще я зрозуміла, що на телефоні потрібно включати режим «літак». Мама кожен раз дзвонить, щоб переконатися, чи я у підвалі. Якщо

я там, то там зв'язок не ловить. І тоді мама зазвичай не передзвонює. Доводиться робити це, щоб мама не дізналася.

Якщо я гуляю довго, то дістаюся до району із зруйнованими будинками. Вперше я їх побачила на другий день без обстрілів у нашому місті. Тоді я зважилася вийти з дому і я так скучила за повітрям і денним світлом, що не помітила, як завернула за ріг дванадцятиповерхового будинку і побачила руїни. Я не знала, що саме там вони знаходяться. Мама казала, що цей район зовсім поряд з нашим. Я не пам'ятаю скільки стояла на одному місці, щоб усвідомити, що насправді все це бачу. Великі блоки, плити, виступаюча арматура, рештки меблів та побутової техніки, багато з цього чорного кольору від пожеж, перевернуті та розтриті автівки, або все, що залишилося від них. Я дивилася на велике звалище, що залишилось від домівок. А раніше це був такий самий район, як наш. На вулиці був мінус, я була в зимовій курточці та шапці, але мені стало дуже жарко та душно. Мама досі доглядає за пораненими з цього району, хто вижив. Якщо вона не дуже втомлена після свого чергування, то іноді розповідає про своїх пацієнтів. Один є цікавий — буркотливий старий дід. Він думає, що його район обстріляли українські нацисти. А його сусідку — дівчинку п'яти років — не вдалося врятувати. Мама того вечора дуже багато плакала. Я просто сиділа поруч з нею і не знала, що робити або сказати. Вона крізь сльози постійно задавала одне й те саме питання: чому він живий, а вона ні? Тієї ночі мама вирішила спати зі мною в одному ліжку. Я довго не могла заснути. Спробувала знайти відповідь на її питання. Не знайшла. Отже, він — старий дід — постійно дратує маму, але вона все одно його лікує. Хоча вона зізнається, що робить йому уколи голкою більшого діаметру. І тоді мені стає смішно і ми разом сміємося.

Одного разу, під час моєї прогулянки, поруч зі мною зупинилася патрульна машина. Я розуміла, що дитина не

повинна гуляти сама і це виглядало підозріло. Коли жінка-поліцейський запитала мене, чому я сама і куди прямую, мені довелося сказати не зовсім правду.

— Моя мама медсестра і багато працює. Я йду до своєї тітки. Вона недалеко живе.

— Тобі мама дозволила?

— Так.

— А тато де?

— Тато воює.

— Зрозуміло. Може, тебе провести? Ти не боїшся?

Я подякувала і сказала, що бачу будинок своєї тітки. Що було правдою. Мені побажали удачі і щоб тато повернувся додому.

— Слава Україні! — крикнула я на прощання.

— Героям слава!

Повернувся додому... Коли вони від'їхали, я вперше розплакалась з моменту початку війни. Був ще холодний березень, було не дуже приємно плакати, коли йшла, але я не могла заспокоїтись. Звичайно, я не пішла до тітки. Мені захотілося бігти додому, схватись від усіх, залізти до маминого та татового ліжка і заснути. А потім прокинутись від того, що мама смажить млинці на кухні, підспівуючи щось собі під ніс (зазвичай це щось незрозбірливе), і тато починає мене будити, смикаючи за вуха та ніс, дуже ніжно-ніжно, і посміхається. І тоді я побігла, дуже швидко. Напевно, хотіла втекти від думки, що цього можливо більше ніколи не буде. Більше ніколи...

«Таточку!»

Останнім часом наші приймання їжі складаються з того, що ми змогли купити в магазині. Сніданки без особливого різноманіття. Днями нам пощастило дістати молочку. Я побачила, що вантажівка стояла біля супермаркету і розвантажувала молочні продукти. Я зайшла в магазин і, напевно, біля години чекала там, доки не поставили товари на полиці, і я змогла добути молоко, сир, а

найголовніше — сметану. Я себе похвалила, що взяла з собою кишенькові гроші на всякий випадок. Спочатку мама сильно на мене лаялася за те, що я вийшла на вулицю. Вона казала, що це безвідповідально і небезпечно. Мені довелося сказати, що я вийшла на п'ять хвилин за шоколадкою, але тоді ж заодно купила все це, бо воно було в наявності. Вона ще довго розповідала про наші непрості часи, а я стверджувала, що мені нічого не станеться за кілька хвилин. Загалом я створила собі можливість виходити в магазин, як тільки сирена перестає вити. Якщо б мама дізналася, що я вже давно виходжу і не на п'ять хвилин... Я не хочу навіть про це думати. Тому, сьогодні, можна сказати, ми святкуємо невеликий бенкет: снідаємо сирники зі сметаною. Мама готує їх дуже смачно.

Вона виглядає втомленою та, здається, постаріла. Сподіваюся, це мені здається. Моя мама дуже гарна. Я це кажу не тому, що вона моя мама, а тому, що це правда. Мій тато часто робить їй компліменти та дивиться на неї так... мабуть, як має дивитися чоловік на свою кохану дружину. Я знаю, що вони часто сваряться, але при мені — ніколи. Я їм за це вдячна. Вони бережуть мою незрілу дитячу психіку, як каже Оля, моя тітка.

Оля — молодша сестра мами, у неї двоє дітей. Даші чотири роки, а Маркуші недавно виповнився рік. Я дуже люблю їх. Оля трохи красивіша за маму, мабуть, тому, що вона молодша. Вони дуже схожі між собою. Але я не схожа на них. Прикро. Хоча у нас у трьох однаковий темно-русявий колір волосся. Всі кажуть, що я копія тата. Єдине, з чим мені пощастило — у мене великі карі очі.

— Алісо, який сьогодні день? Я зі своїм графіком зовсім загубила рахунок дням.

— Двадцять другий.

— Сьогодні знову залишаюся на нічне чергування. До тебе прийде бабуся.

— Тебе ніхто не може замінити?

— Ніхто. Недостатньо ні рук, ні ліків. Лікарям ще гірше, повір мені.

— Так, я розумію. Просто я скучила за тобою. Коли все це закінчиться?

Мама зітхнула. Потім встала і, обійнявши мене за плечі, довго цілувала мене у голову.

— Моє сонечко, хоч ти ще дитина і я розумію, що це складно для тебе, але намагайся бути сильною. Ми з татом тебе дуже любимо і завжди оберігали тебе від будь-яких потрясінь. Але зараз все змінилося. Життя наше і життя людей. Життя нашої країни в цілому. Я тобі обіцяю, що все скінчиться раніше чи пізніше. Наберися терпіння. А мені треба бути в лікарні. Я не можу не бути там. І навіть дозволити собі поспати на годинку не можу. Твій тато... тато, він сильний. Будь і ти сильною, моя дівчинко.

Я не хочу бути сильною! Просто хочу, щоб мама та тато були поруч зі мною і ми були разом, як раніше.

— Добре, мамо, — відповідаю я, прикусуючи нижню губу.

Бабуся до нас завжди ходить пішки. Її дід не зовсім поруч, але їздити громадським транспортом немає сенсу, каже вона. Дідусь останнім часом залишається вдома. Йому важко ще ходити після перенесеного інсульту. Мама тоді дуже перелякалася. Це її батьки та Олі. Татова мама живе в іншому місті, тому ми бачимо її раз на рік. Коли мої батьки одружились, вирішили знайти квартиру поближче до бабусі та дідуса. Оля вчинила так само. Усі родинні свята ми відзначаємо разом, і не тільки. Дуже часто ми влаштовуємо посиденьки на вихідних. Зазвичай бабуся кличе нас до себе додому на щось смачненьке. Її фірмова страва — це ніжний бісквіт, який ми швиденько з'їдаємо. Раніше усю увагу зосереджували на мені. Коли я була маленькою, то в такі вечори включали музику, і я танцювала під сміх і оплески своєї родини. Тепер увага переключена на молодших — Дашу та Марка. Тепер Даші так само включають музику, і вона танцює. Хоча мені здається, що я

танцювала краще. Як би добре було зараз всім зібратися. Я навіть нещодавно попросила маму про це. Але вона сказала, що це неприпустимо і що зараз не до цього.

Я відкрила вікно, заклеєне скотчем хрест на хрест, щоб перевірити температуру на вулиці. Бабуся завжди приходив ввечері, до темряви. Я б встигла погуляти, але лише відкривши вікно, зрозуміла, що сьогодні поганий день для прогулянок. Сильний пронизливий вітер раптово вдарив мені в обличчя, а штори замайорили. І чим же зайнятися? Читати я не дуже люблю, телефон завжди під рукою, тому — втомив. Мої заняття на батуті та уроки танців відкладені на невизначений термін. Я б звичайно зараз пострибала... А куди це Лера йде?

— Леро! — стоячи біля відкритого вікна, я покликала свою сусідку з четвертого поверху.

Це висока та струнка студентка другого курсу, але не пам'ятаю з якого інституту. Можливо, її інституту вже не існує, оскільки декілька з них розбомбили в перший тиждень. Шкода, що я ніколи не буду такою ж високою. У нашій родині всі невисокого зросту, і я не є винятком.

Лера стояла біля машини, припаркованої біля нашого під'їзду, схожої на фургон. Поруч стояло ще декілька людей. Вона повернулася до мене і швидким кроком підійшла до вікна.

— Привіт, Аліс. Чи є щось, що тобі потрібно? — раніше вона не була такою серйозною, подумала я. Наші зустрічі були не частими, але завжди були веселими та теплими. Мені подобалося, як вона ставилась до мене.

— Так, я просто... дізнатися, як справи? Ти кудись вирушаєш?

— Так. Ми з хлопцями та дівчатами їдемо до штабу волонтерів. Беремо необхідні речі. Я працюю там зараз.

— А що за речі?

— Ой, Аліс, все. Одяг, посуд, постільна білизна, продукти та ліки. Багато людей залишилися без нічого. Ми

намагаємося якось допомагати. Що вдалося зібрати за добу... мало, звісно, але зі миру по нитці.

— А діти також залишилися без нічого?

— Так, дітей теж багато. Добре, котику, мені час йти, вже кличуть, — вона уже почала йти в напрямку машини, але раптом зупинилася й запитала. — Як твій батько?

— Нормально. Мабуть. Вчора виходив на зв'язок. Сьогодні поки що зв'язку немає...

— Йому зараз не до телефону, котику. Удачі й дякую від мене!

Лера підбігла до інших, і всі сіли в машину. Машина, яка ревла і стукотіла, завелася й поїхала з двору. Я залишилась стояти біля вікна. Речі... з миру по нитці... Брррр, як же сьогодні холодно.

Нарешті я закрила вікно і сіла за кухонний стіл. Мама завжди називала мене Плюшкін (я досі не знаю, хто це), тому що я майже ніколи нічого не викидала і не віддавала. Мені важко розлучатись з рідними речами та іграшками. У мене є в шафі окрема полиця, де лежать речі, які мені, на жаль, вже маленькі. Улюблене літнє бузкове плаття, яке я так довго переконувала маму купити. Воно було дуже дорогим, і на останній дзвоник минулого року мама подарувала його мені. Пара класних джинсів, футболки з цікавими принтами та новенька пара кросівок, яких я ні разу не взувала, тому що моя нога різко зросла за зиму. І багато іншого. А ще у мене зверху лежав мішок з іграшками. Я давно не гралася з ними, але все ж це були мої іграшки.

Спочатку я вийняла всі ці малі речі та з важкою душею зняла мішок з іграшками. Мама іноді м'яко натякала мені про те, щоб віддати їх Даші. Я завжди сердилася на неї за це. Сподіваюся, що мама та Оля зараз зрозуміють, адже у Даші і так дуже багато іграшок. Потім я висипала весь свій одяг на підлогу. Довго перебирала речі, відкладаючи в сторону ті, з якими готова розлучитися. Довелося себе змушено перервати через гук сирени. Раніше сирена мене сильно лякала і я заскакувала в мить у підвал. Тепер вже

звикла до неї. Неохоче спустившись в підвал, як належить, просиділа до відбою сирени. Повернувшись до своєї справи, побачила в далекому куті пакет з вишиванкою та вінком. Вишиванка — з червоним орнаментом, вінок — з різнокольоровими квітами та стрічками жовтого та синього кольору. Пам'ятаю, як в минулому році на День Вишиванки мама намагалася переконати мене надіти і те, й друге. Але мені не подобалося, я виглядала безглуздо та смішно в дзеркалі. Згодилася лише на вишиванку. Весь той день я була незадоволена, було жарко в ній. Взяла і поклала пакет на решту купки непотрібних речей. Потім ще раз подивилася на нього та повернула на місце. Вінок точно зараз нікому не знадобиться, і мама, напевне, засмутиться.

Вийшло три великих пакети з речами та іграшками. Я була задоволена собою. І найдивніше, мені не було шкода їх віддати. Потрібно буде пізніше написати Лері, щоб вона забрала їх.

Ще кілька годин провела в чаті з друзями. Хлопці розповідали різні жахливі історії, які прочитали в новинах. Багато дівчат з мого класу просили їх зупинитись, казали, що вони вже достатньо налякалися. Мені, напевне, теж страшно, але хочеться знати, що відбувається. Батьки же не розповідають про все.

В двері подзвонили. Я сіпнула від несподіванки.

— Алісо, це я.

Моя бабуся. Ми довго обіймалися, доки я її не впустила в квартиру.

— Як ти, моя ягідко?

— Все добре. А дідусь?

— Теж якось нічого... Ой, а що це за мішки?

— Ну так... вирішила позбутися зайвого.

— Віддаєш іншим дітям?

— Так.

Бабуся лагідно посміхнулася і ніжно провела рукою по моїй щоді. Мама каже, що наша бабуся — мудра жінка.

Вона ніколи не втручається в справи мами та тата, але завжди готова допомогти, якщо її попросять. З нею мені дуже спокійно. Добре, що вона поруч з нами. Зі мною.

Весь вечір ми з бабусяю провели у вітальні. Вона в'язала комусь з молодших онуків щось і періодично дивилася новини. Я змусила себе витягнути свій альбом з олівцями і сіла на підлозі біля журнального столику малювати.

Домалювавши голубу дзьоба, я запитала:

— А як ти гадаєш, коли все закінчиться?

— Я не знаю, ягідко. Але я молюся і вдень і вночі, щоб цей жах якомога швидше закінчився. І зло пішло з нашої землі.

— Ти дійсно думаєш, що це допоможе? Хтось тебе чує там?

— Чує.

— Тоді, бабуся, як він міг допустити все це, якщо він є? Стільки смертей! А та п'ятирічна дівчинка в чому винна була?! — і я згадала Дашу. Та дівчинка була майже такою самою, як вона. У мене душило в грудях, і я розуміла, що згодом заплачу.

— Це велике горе... Але нам треба вірити. Коли молишся — стає легше. І я знаю, що моя молитва допомагає врятувати чиєсь життя. Можливо, ти спробуєш, і ...

— Ні! Це малоймовірно.

— Не сердься. Я точно знаю, що з тобою і твоїми батьками все буде добре. Ви скоро всі будете разом.

Після цих слів я вже не могла стримуватися. Я дуже довго плакала у бабусі в обіймах. Зі сльозами та градом сліз і соплів. Вона мене ніжно гладила по голові і повторювала, що все буде добре.

Нас перервала сирена, і ми мовчки встали та спустились в підвал.

Можливо, ще зовсім рано, подумала я, і змусила себе відкрити очі. Як завжди, не виспалась, тому що ми з бабусяю спускалися до підвалу вночі.

Нам навіть пощастило, що це було лише один раз. Бували такі ночі, коли це траплялось кілька разів. Бабуся каже, що краще не спати в такі ночі.

Мене розбудив шепіт на кухні. Шепіт такий гучний, що краще б вони розмовляли нормально. Я вирішила вже вставати, щоб подовше побачити маму.

— Лено, ну ти ж так довго не витримаєш.

— Мам, чи є у мене зараз вибір?

— Людина ж не може стільки не спати та не відпочивати. Візьми день і просто відпочинь та будь з Алісою.

— Мамо, я... Доброго ранку, булочко. Ми тебе розбудили.

Мама побачила мене біля дверей. Від самого народження вона називає мене «булочкою». Останні роки я навіть ображалася за це, але зараз мені приємно. Здається, що я знову маленька.

— Доброго ранку. Мамо, тато тобі писав? — я згадала, що він так і не відповів мені вчора.

— Ні, але Алісо, я впевнена, що все добре з ним. У тому районі, де він з хлопцями, досить тихо.

— Я ще напишу йому пізніше.

— Напиши. Ти ж є для нього світлом в темряві. Йому приємно отримувати від тебе повідомлення.

— А сьогодні п'ятниця? Мамо, ми знову не поїмо нашого улюбленого морозива.

У нас з мамою була традиція. Кожної п'ятниці, або майже кожної, ми їли найсмачніше морозиво, яке продавалось в двох кварталах від нас. Там завжди було багато різних смаків і ми, хоча вже все перепробували, кожного разу шукали щось нове або забуте старе. Мама, як і я, отримувала задоволення від цього. Це був наш час, щоб бути разом. В ці дні я часто ділилась з нею чимось потаємним, а вона згадувала історії зі свого життя. Це дуже загадково і незвично: знати свою маму сьогодні і не знати її в минулому. Не бути частиною того життя, а тільки намагатись уявити, яким воно було тоді.

— Кафе зачинено. Сподіваюся, що воно відкриється після. Має відкритися. Давай, булочко, ось що придумаємо. Як тільки війна закінчиться і ми переможемо, то перш за все ми об'їмося морозивом. Чи то воно з кафе, чи то зі звичайного супермаркету. Як тобі ідея?

— Ідея добра.

Я посміхнулася мамі. Лише зрозуміла, що усміхаюся я зараз рідко.

— А мене ви візьмете з собою? — запитала бабуся.

— Звичайно, бабуся! Всіх заберемо! І дідуса і Олю. І татка...

— Алісо, ти пригощатимеш зі своїх заощаджень, якщо така гулянка запланована, — мама вирішила пошуткувати і навіть трохи засміялась. І мені стало добре.

Зранку зайшла Лера забрати речі. Вона мені подякувала та кілька разів поцілувала в щоки. А мама сказала, що пишається мною. Навіть не почала допитуватись, які речі я віддала. Заглянувши в вікно, я побачила, що Лера сіла вже в іншу машину та від'їхала. Вона молодчина, подумала я. О, як би мені хотілося бути старше. Я б теж змогла бути корисною...

Тато все ще не відповідає. Зазвичай я запитую, як справи у нього, чи все добре. Пишу в кінці, що люблю та сумую. Іноді розповідаю про свої справи. Думаю, що йому це цікаво. Хоча мені немає особливо чого розповідати. Кожен день одне й те саме. В очікуванні. Ніби життя на паузі. А скільки всього хочеться! І в школу також дуже хочеться. Хочеться побачити Кирила. Може, йому написати..?

Кирило — мій однокласник. Він мені подобається. Вже давно. З першого класу. Він перший, кого я запрошую на свої дні народження, на перервах ми сидимо в одній компанії, наші мами добре спілкуються між собою. Мені здається, що я теж йому подобаюсь. Але я не впевнена.

Я: Привіт. Ти вже бачив зруйновані будинки?

Кирило: Привіт. Ні. Я ж сиджу вдома, як і всі...